

Pomoč v sili.

Spisal Ivo Trošt.

Ida je predla tisto zimo stricu Jernejcu. Letino je pobrala zaporedoma suša in moča. Družinici šestih glav je ostalo samo nekaj drobnih krompirčkov in malo repe. A kaj bo to vedno zevajočim kljunčkom vedno lačnih paglavčkov, kakor jih je preživljal z delom svojih rok stric Jernejec.

Godel je ljudem za silo na rjave javorjeve gosli ob svatbah in na veselicah in trdil glasno, da ga mimo njega ni umetnika na gosli v devetih farah. Sosedje mu niso verjeli, zakaj nagajali so mu, da gode zmerom eno kakor petelin na plotu. Vabili so ga vendar na svatbe in shode zastran njegove zgovornosti in mnogovrstnih smešnic. Nekaj je vrglo tudi to. Na par zabavljic ni da bi gledal siromak godec, ko mu plešalci znašajo desetice.

Po Božiču je vsako zimo vzel gosli in hodil koledovat od hiše do hiše ter spravljaj v vrečo, ki mu jo je nosil najstarejši sinko, vse, kar so mu darovala usmiljena srca dobrih gospodinj v soseščini. Zato jim je zagodel eno o sv. Treh kraljih, eno o pastircih in — seveda — nazadnje eno na „hopsasa“.

Tako se je prebil z darovi in dobrim jezikom siloma do sv. Jurja — na zeleno. Tedaj se je zopet začelo resno delo na polju in zaslužek pri sosedih. Z novo pomladjo se je vrnilo v Jernejčevo hišo staro življenje. Otroci so zopet veselo cvrčali kakor vrabci v prosu, oče je pa na delu s šalami vedril omagujoče kmetovalce.

Toda tisto zimo je bila posebno trda zanj in njegovo družino. Uime spomladi in poleti so pobrale malone vse pridelke. Kar je ostalo, so pojedli otročiči kmalu ob prezgodnjem povratku neusmiljene zime. Božič je kimal še oddaleč, in koledniki ne hodijo od praga do praga pred Šentjanžem. Jernejec je ogledoval javorjeve gosli, pihal z njih prah, navijal strune in z godbo tolažil lačne otroke, a glad pozna drugačne strune, in mladim želodčkom je cvilila druga godba.

Zapadel je debel sneg, da ni mogel izlahka v vasi sosed do soseda. Kaj šele v vasi, kjer je bival stric Jernejec v borni koči z bolno ženo in glasno čivkajočimi malčki, ki jim je najbolj ugajala molitvica „Daj nam danes naš vsakdanji kruh“. Burja je brila vso božjo zimo, da je oče šele s skrajnim naporom donašal v hišo potrebnih drv. Sneg je nanašala na kupe in napravljala visoke zamete ljudem pred vrata in okna. Nič ni zaleglo, ako so ga odmetali tudi sedemkrat na dan.

Pri Jernejčevih so pomedli že zadnji krompirček iz kleti. Zaslužka ni bilo niti za sol in prav nobene nade, da se kmalu obrne na bolje. Vsakdo se je tiščal z družino pri peči in potikal vanjo drva. Zima nima srca. Jernejec pa tudi ni bil človek, ki bi beračil pri sosedih. „Siromak sem,“ je rekel, „vsi me poznate, a nikogar ne nadlegujem, naj mi da kaj, ako nisem prej pošteno zaslužil.“ Sosedje so pritrjevali izrečeni resnici, in Jernejec jim je v boljših časih hvaležno zbijal smešnice. Ali zima ne pozna šale.

Družina hoče jediti, bolna žena na postelji potrebuje postrežbe; skozi okna in vrata pa kukata v hišo mraz in glad. Niti toliko niso imeli več živeža, da bi bil miš odteščal z njim. Jernejca so minile šale, minile smešnice, in šaljivost je odšla izpod strehe brez slovesa.

V velikih skrbih je legal tisti večer na borno posteljo. Žena je tarnala o stari bolezni, ki se ji je jela vračati v kosti in člene, ter pojašnjevala možu itak predobro znano bedo z neizbranimi besedami. Poslušal je in molčal, dasi ni bil molk njegova vsakdanja navada. Žena se je čudila. — Zunaj je tulila divja burja. Sneg se je vsipal z neba kakor da hoče z belo odejo zakriti vse uboštvo na svetu. Otroci so spali nemirno, zakaj zeblo jih je, in lačni želodčki niso mirovali niti v spanju. Tuintam se je pretegnilo drobno telesce, in boječ glasek je zaklical v sanjah: „Mama, lačen. Oče, kruha prosim, lepo prosim...“ Odkod naj ga vzame, ko ni slanega zrna pod streho!

„O, le spite, otročiči! Spite, dokler vas ne pozove beli dan k belo pogrnjeni mizi. Beli dan vam prinese kruha.“ Tako si je želel oče Jernejec in tako bi bil rad tolažil lačno deco, ko bi vedel, da govori resnico. Z lažjo se pa ne odžene gladu. Ali željo po belem dnevu in z veliko zalogo belega kruha je pa še gojil v svojem srcu, ki mu je nemirno podrtavalo od gladu in mraza. Razdelil je željo prav po današnji potrebi: dan s kruhom naj bi se približal takoj, prav gotovo pa do jutra; dan, kakor je navaden — brez kruha — naj ostane za vselej prav daleč za gorami. Tega dne se je bal Jernejec vedno bolj. Ko bi mu le mogel ubraniti, da bi jutri ne pogledal skozi okna k otrokom, ko bi le mogel! O, grozen je dan brez kruha!

Sosedje so vedeli, da se Jernejčevim letošnjo zimo ne godi preveč dobro. Saj je vsakdo čutil več ali manj slabe posledice zadnjih zim, ki so pobrale poljedelcu do malega ves up. Bili so vsi imovitejši od Jernejca in zato k njim še ni trkala lakota. Kdo naj se spomni, kadar ni sam v potrebi, bednega siromaka godca? Nobeden tudi ni pridelal toliko, da bi ponujal božje darove po hišah. Zima je dolga, ust veliko, kruha malo. Pozabili so ubogega Jernejca in njegovo družino, da je zares že pretila njemu in njegovim smrt za lakoto na pragu. Čudili so se pa sosodje tisto jutro, ko je Jernejcu zasvetil beli dan brez kruha, da Jernejec že zarana zameta vsa okna svoje hiše s snegom, kolikor more na visoko in na debelo. Čudili so se mu in ga povpraševali, zakaj dela to.

„Pst, le tiho! Prosim, vse povem, takoj vam povem, samo tiho, prosim, zastran mojih otrok. Nimam jim namreč dati kaj v skledo, pa moram zamašiti okna. Tako bodo vsaj mislili, da je še noč in bodo sladko spali — tudi lačni. Zato prosim: tiho, le tiho, pst.“ Pokazal je s prstom črez usta kakor sv. Janez Nepomučan na mostu in zadelaval okna še urneje.

Sosedje so se spogledali, zasmejali ter vrnili v hiše na toplo, zakaj na ostrem mrazu nima nihče rad dolgih pogovorov. Nekaterim so se smilili lačni otroci, drugim je ugajala Jernejčeva šala v toliki stiski.

Kmalu so se začela po vasi odpirati hišna vrata. Tu se je prikazala žena z jerbasom na glavi ter izginila okolo ogla k Jernejcu, tam je prišlo dekle s košem in zavilo k Jernejcu, ondi je hitela gospodinja s težkim cekarjem, ta z loncem, ona z latvico — vse so hitele k Jernejcu, a nobena ne prazna. Otroci so se prebudili; lačni so cvrčali, pa tudi kmalu utihnili, zakaj beli dan jim je prinesel kruha in drugega živeža. Začeli so se smejati očetovi šali, ki je vsem pomagala iz stiske in bede.

Skromnost cesarice Elizabete.

Resnična dogodba. Zapisal Ivo Trošt.

Naša cesarica Elizabeta je poleti često nepoznana ali s tujim imenom bivala v kopališču Hof-Gasteinu na Solnograškem. Rada je občevala s preprostimi, a cesarski rodovini srčno vdanimi domačini. Še danes kažejo uborno kmetiško hišico, kamor je hodila — obraz zakrit z gostim pajčelanom — z eno samo spremljevalko večkrat na teden pokušat kislo mleko.

Vljudna gospodinja je nekje slišala, da je letos med razno odlično najvišjo gospodo tudi „naša mati cesarica“. To je povedala damama, ki sta bili marsikatero popoldne pri nji v gostéh, in pristavila svojo srčno željo, da bi rada poznala cesarico.

„Morda ste jo že kdaj videli,“ reče starejša gospa in pogleda ženico.